

הלכות חגיגה

יש בכללן שש מצוות ארבע מצוות עשה, ושתי מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) להראות פני ה'; (ב) לחג בשלושה רגלים; (ג) לשמח ברגלים; (ד) שלא יראה ריקם; (ה) שלא יעזב לוי מלשמחו ולתן לו מתנותיו ברגלים; (ו) להקהיל את העם בחג הסכות במוצאי שמטה. ובאור מצוות אלו בפרקים אלו.

הלכות חגיגה פרק א

א. שלוש מצוות עשה נצטוו ישראל בכל רגל משלושה רגלים, ואלו הן: הראיה, שנאמר "יראה, כל-זכורך" (שמות כג, יז; שמות לד, כג; דברים טז, טז); והחגיגה, שנאמר "תחג לה' אלהיך" (דברים טז, טז); והשמחה, שנאמר "ושמחת, בחגך" (דברים טז, יד).

ב. הראיה האמורה בתורה הוא שיראה פניו בעזרה ביום טוב הראשון שלחג, ויביא עמו קרבן עולה בין מן העוף בין מן הבהמה. ומי שבא לעזרה ביום ראשון, ולא הביא עולה לא דיו שלא עשה מצות עשה, אלא שעבר על מצות לא תעשה: שנאמר "לא-יראו פני, ריקם" (שמות כג, טו; שמות לד, כ). ואינו לוקה על לאו זה, שהרי לא עשה מעשה.

ג. החגיגה האמורה בתורה הוא שיקריב שלמים ביום טוב הראשון שלחג, כשיבוא להראות; והדבר ידוע שאין השלמים באים אלא מן הבהמה. ושתי מצוות אלו, שהן הראיה והחגיגה אין הנשים חייבות בהן.

ד. השמחה האמורה ברגלים הוא שיקריב שלמים יתר על שלמי חגיגה, ואלו הן הנקראין שלמי שמחה: שנאמר "וזבחת שלמים, ואכלת שם; ושמחת, לפני ה' אלהיך" (דברים כז, ז). ונשים חייבות, במצוה זו.

ה. הראיה והחגיגה אין לה שיעור מן התורה, שנאמר "איש, כמתנת ידו, ככרפת ה' אלהיך, אשר נתן-לך" (דברים טז, יז); אבל מדברי סופרים שלא יהא קרבן עולת ראיה פחות משווה מזה כסף, ולא שלמי חגיגה פחות משווה שתי כסף. ומצוה להביא כפי עשרו, שנאמר "איש, כמתנת ידו". שלמי שמחה, לא נתנו חכמים בהן שיעור.

ו. בעת שיעלה אדם לירושלים לחג אם היו בידו קרבנות הראיה, או יעלה עמו כסף לקנות בו הקרבן. ואם אין בידו כסף, לא יביא שווהו; אפלו היה בידו שווה כמה זהובים, אסור לו לעלות ריקם בלא כסף ולא קרבן. ולמה אסרו שיעלה בידו שווה כסף גזרה שמה לא ימצא למכר, או שמה ימצאו המעות סיגים.

ז. מי שלא הקריב ביום טוב הראשון עולת ראיתו ושלמי חגיגתו, הרי זה מקריבן בשאר ימות הרגל: שנאמר "שבעת ימים, תחג לה'" (דברים טז, טו) מלמד שכלן ראויין לחגיגה, וכלן תשלומי ראשון הם. ומצוה להקדים, ולהקריב בראשון; לא הקריב בראשון, בין שוגג בין מזיד יקריב בשני. וכל המאחר הרי זה מגנה, ועליו נאמר "נוגי ממועד אספתי" (צפניה ג, יח).

עֲבַר הָרָגֶל וְלֹא חָג, אֵינוֹ חַיֵּב בְּאַחֲרֵיוֹתוֹ; וְעַל זֶה וְכִיּוֹצֵא בּוֹ נֶאֱמָר, "מַעֲוֹת, לֹא-יֻכַּל לְתַקֵּן" (קוהלת א, טו).

ח. מִי שֶׁלֹּא חָג בְּיוֹם טוֹב הָרֵאשׁוֹן שֶׁלֶחַג הַסְּכּוֹת, חוֹגֵג אֶת כָּל הָרָגֶל, וּבְיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן, שֶׁהוּא שְׁמִינִי; וְאִם הַשְּׁמִינִי, תְּשֻׁלוּמֵי רֵאשׁוֹן הוּא. וְכֵן מִי שֶׁלֹּא חָג בְּיוֹם חַג הַשְּׁבוּעוֹת, חוֹגֵג כָּל שְׁבַעָה, וַיֵּשׁ לוֹ תְּשֻׁלוּמִין, כָּל שֵׁשֶׁת הַיָּמִים שֶׁלֹּאֲחֵר חָג הַשְּׁבוּעוֹת; וְדָבָר זֶה מִפִּי הַשְּׁמוּעָה נֶאֱמָר, שֶׁחַג הַשְּׁבוּעוֹת כִּחַג הַמַּצּוֹת לְתְּשֻׁלוּמִין.

ט. עוֹלֹת רֵאִיָּה וְשִׁלְמֵי חֲגִיגָה, אֵינָן דּוֹחִין לֹא אֶת הַשְּׁבֵט וְלֹא אֶת הַטְּמֵאָה, לְפִי שֶׁאֵין לָהֶן זְמַן קָבוֹעַ, כְּקִרְבָּנוֹת הַצִּבּוּר: שְׁאֵם אֵינוֹ חוֹגֵג הַיּוֹם, חוֹגֵג לְמַחֵר כִּמּוֹ שְׁבָאֲרָנוּ. אֲבָל דּוֹחִין אֶת יוֹם טוֹב; וְאִם עַל פִּי שֶׁאֵין מְקַרִּיבִין בְּיוֹם טוֹב נִדְרִים וְנִדְבּוֹת, מְקַרִּיבִין עוֹלֹת רֵאִיָּה וְשִׁלְמֵי חֲגִיגָה וְשִׁלְמֵי שְׁמִחָה, שֶׁאֵין אֵלּוּ נִדְרִים וְנִדְבּוֹת, אֲלֹא חוֹבּוֹת.

י. כְּשֶׁמְקַרִּיב הַמְּקַרִּיב עוֹלֹת רֵאִיָּה וְשִׁלְמֵי חֲגִיגָתוֹ וְשִׁמְחָתוֹ בְּיוֹם טוֹב, סוֹמֵךְ עָלֶיהֶן בְּכָל כּוֹחוֹ כְּדֶרֶךְ שְׁעוֹשֶׂה בְּשָׂאֵר הַיָּמִים: אִם עַל פִּי שְׁסֻמִּיכָה אֵינָה מַעֲכָבֶת, כִּמּוֹ שְׁבָאֲרָנוּ בְּמַעֲשֵׂה הַקִּרְבָּנוֹת, לֹא גָזְרוּ עָלֶיהָ מִשּׁוֹם שְׁבֵט. הַמְּפָרִישׁ עוֹלֹת רֵאִיָּה וּמֵת, יוֹרְשִׁין חַיִּבִּין לְהִבְיָאָהּ.

יא. מִתֵּר לְהַקְרִיב בְּחֵלּוֹ שְׁלֻמוֹעֵד נִדְרִים וְנִדְבּוֹת שֶׁנֶּאֱמָר "אֵלֶּה תַעֲשׂוּ לָהֶּ", בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבֵד מִנְּדִירֵיכֶם וְנִדְבְּתֵיכֶם" (במדבר כט, לט), מִכָּלֵל שְׁקִרְבִּין בְּרָגֶל. "לְעֹלְתֵיכֶם" (שם), כְּגוֹן עוֹלֹת מִצְרַע וְעוֹלֹת יוֹלָדֹת; "וּלְמִנְחֹתֵיכֶם" (שם), לְהִבְיָא מִנְחַת חוּטָא וּמִנְחַת קִנְאוֹת; "וּלְשִׁלְמֵיכֶם" (שם), לְרֵבּוֹת שְׁלָמִי נָזִיר. הַכֹּל קִרְבִּין בְּמוֹעֵד, וְאֵין קִרְבִּין בְּיוֹם טוֹב.

יב. מִי שֶׁהָיוּ לוֹ אוֹכְלִין מְרִבִּין וְנִכְסִים מוֹעֲטִין מִבִּיא שְׁלָמִי חֲגִיגָה מְרִבִּין, וְעוֹלוֹת רֵאִיָּה מוֹעֲטִין; הָיוּ לוֹ אוֹכְלִין מוֹעֲטִין וְנִכְסִים מְרִבִּין מִבִּיא עוֹלוֹת רֵאִיָּה מְרִבּוֹת, וְשִׁלְמֵי חֲגִיגָה מוֹעֲטוֹת. הִיא זֶה וְזֶה מוֹעֵט עַל זֶה אָמְרוּ, לֹא יִפְחַת מִמָּעָה לְעוֹלָה וּשְׁתֵּי כֶּסֶף לְשִׁלְמִים; זֶה וְזֶה מְרַבֶּה עַל זֶה נֶאֱמָר, "כְּבִרְכַּת ה' אֱלֹהֶיךָ, אֲשֶׁר נָתַן-לְךָ" (דברים טז, יז).